
9 **2024_B&W_00738** **Informatienota Regionaal Plan IJsselland (asiel)opvang
- informeren**

Samenstelling:

Aanwezig:

Rob Bats, burgemeester en voorzitter; M. Smit, wethouder; T. Jongman, wethouder; Bram Harmsma, wethouder; Marcel Scheringa, wethouder; M.W. de Graaf, gemeentesecretaris

Samenvatting

De Regionale Regietafel IJsselland heeft het regionaal opvangplan vastgesteld. De gemeenten in de regio IJsselland zetten zich actief in om de opgave uit de Spreidingswet en de inspanningsverplichting voor het opvangen van Oekraïense ontheemden invulling te geven. Daarbij gaat het om het realiseren van opvangplekken en het creëren van voorzieningen. Deze inzet is beschreven in bijgevoegd plan, waarin ook ruimte is voor een toelichting op de opvang en huisvesting van statushouders.

Stand van zaken Steenwijkerland

Voor de Spreidingswet biedt Steenwijkerland 80 plekken aan voor asielopvang. Voor de opvang van Oekraïense ontheemden voldoen we aan de medio 2024 verhoogde inspanningsverplichting. We realiseren 600 plekken. Bij de huisvesting van statushouders loopt Steenwijkerland in 2024 in op de achterstand waar we het jaar mee zijn begonnen.

Informatienota

Inleiding

Op 23 januari 2024 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel "Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen" vastgesteld, ook wel de "Spreidingswet" genoemd. De wet is per 1 februari 2024 in werking getreden en geeft elke gemeente in Nederland de opgave een bepaald aantal asielzoekers op te vangen.

De stand van zaken van de invulling van deze opgave voor de gemeenten in de regio IJsselland wordt in dit regionaal opvangplan beschreven per gemeente. Gezamenlijk leidt dit tot het regionale beeld.

Het ministerie van Asiel en Migratie vraagt de commissaris van de Koning om per 1 november verslag te doen over de situatie in de eigen provincie. Het voorliggende regionaal opvangplan IJsselland vormt – tezamen met Twente – de basis voor het verslag van de Commissaris van de Koning van de Provincie Overijssel. Graag brengen we dit ter kennisgeving aan de gemeenteraad.

Kader

- Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet, van kracht sinds februari 2024).
- Tijdelijke regels over de opvang van ontheemden uit Oekraïne (Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne). Aangenomen op 12 maart 2024 door de Tweede Kamer en op 18 juni door de Eerste Kamer.
- Huisvestingswet 2014 (van kracht sinds 1 januari 2014).

Kernboodschap

Regionaal beeld

- De afgelopen tweeënhalf jaar hebben de elf IJssellandse gemeenten zich ingespannen om te zorgen voor opvang voor vluchtelingen. Dit betrof zowel de opvang van Oekraïense ontheemden, (crisis)noodopvang van asielzoekers en alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV'ers), en het realiseren van permanente opvanglocaties en het huisvesten van statushouders.
- Veel gemeenten hebben momenteel plannen tot realisatie van de opgave in de periode 1 juli 2025 tot 1 februari 2026 - de periode waarover verslag gedaan moet worden voor de Spreidingswet –. Als al deze plannen doorgaan en bij elkaar worden opgeteld komt dit neer op een realisatie van 93% in de eigen provincie. Binnen de regio IJsselland zou dat zelfs neerkomen op een realisatie van 106% van de opgave.

In de regio is hiervan reeds 66% vastgesteld. In de Provincie Overijssel betreft dit 61%.

- Als initiatieven op tijd doorgang vinden, locaties verlengd kunnen worden en er daartoe medewerking is vanuit COA, Provincie en het Rijk – met bijbehorende financiële ondersteuning - kan IJsselland in bovengenoemde periode deze opgave realiseren.
- Met deze uitkomst constateren we dat er voor onze regio nog een opgave ligt die we met de bestaande inzet deels zullen beantwoorden, maar niet volledig. Dit vraagt extra inzet en inspanning, en het regelen van randvoorwaarden met het Rijk en uitvoeringspartners.

Consequenties voor de gemeente

Lokale verantwoordelijkheid en regionaal beeld

- Gemeenten hebben primair een eigen verantwoordelijkheid in het behalen van hun taakstellingen en inspanningsverplichtingen (zijnde huisvesting statushouders (incl. AMV), opvang asielzoekers (incl. AMV) en opvang ontheemden uit Oekraïne).
- Op elk terrein lag en ligt er een opgave voor een gemeente. Hiermee draagt iedere gemeente bij aan de regionale/provinciale opgaven. In het Regionaal Opvangplan IJsselland worden de opgaven en realisatie per gemeente en voor de gezamenlijke regio (indicatief) inzichtelijk gemaakt op het gebied van:
 - Statushouders (incl. AMV): wettelijke taak.
 - OEK: inspanningsverplichting.
 - Asiel (inclusief AMV): wettelijke taak; indicatieve verdeling per gemeente o.b.v. capaciteitsraming Spreidingswet d.d. 1 februari 2024.
- In provinciaal verband is afgesproken verslag te doen over het aantal asielplekken, de opvang voor Oekraïense ontheemden en ook de stand van zaken van de opvang van statushouders weer te geven. Dit treft u in het regionaal plan aan.

Bestuurlijke coördinatie en planning

De bestuurlijke, regionale coördinatie op de opgaven in de regio verloopt via de Regionale Regietafel Vluchtelingen IJsselland (RRVIJ). De bestuurlijke lijn is besproken en vastgesteld in het RRVIJ op 15 maart 2024. Er is besloten dat iedere gemeente zich inspant om de individuele opgave te behalen, ook als een gemeente bijzondere doelgroepen (bijvoorbeeld AMV, ontheemden met een zorgvraag)

opvangt. Dit betekent dat bij de opvang van bijzondere doelgroepen de gemeentelijke opgave in aantal opvangplaatsen gelijk blijft. Daarnaast is afgesproken dat de samenwerking gezocht wordt op opgave(n) die niet door de eigen gemeente gerealiseerd kunnen worden.

In de RRVIJ van 7 juni 2024 is een nieuwe (aanvullende) opgave ten aanzien van ontheemden uit Oekraïne besproken. Landelijk zijn er per 1 januari 2025 120.000 opvangplekken nodig. Deze nieuwe inspanningsverplichting betekende een verhoogde inspanning per gemeente lopende de realisatie van de opgaven voorkomende uit de Spreidingswet. Deze verhoging is opgenomen in een vernieuwde versie van het plan van aanpak PRT 2024.

De planning die interbestuurlijk is afgestemd en besproken:

- Iedere gemeente heeft een eigen verantwoordelijkheid de 3 opgaven te behalen.
- In september 2024 afrondende besluitvorming per gemeente.
- In september 2024 is het gesprek tussen gemeenten in de RRVIJ afgerond.
- Per 1 november 2024 ligt er een provinciaal plan: hierin zijn de locaties en aantal opvangplaatsen per gemeente verwerkt.
- Tussen 1 november 2024 en 1 juli 2025 kunnen procedures worden doorlopen en de opvanglocaties worden gerealiseerd.
- Tijdelijke locaties zijn mogelijk, zolang continuïteit en bestuurlijke commitment om aan de opgave te voldoen geborgd is.

Nadere toelichting op realisatie van de regionale opgave

Sinds begin 2024 vormt de Spreidingswet het wettelijk kader voor de asielopvangplekken. In onze regio staan we voor de regionale opgave die hieruit voortkomt. We handelen naar het wettelijk kader, werken als regio samen en hebben zoveel mogelijk gedaan om het opgelegde aantal opvangplekken per gemeente te realiseren. Dat is niet gemakkelijk gebleken. In de context van de overspannen woningmarkt, waar verschillende kwetsbare doelgroepen concurreren om dezelfde schaarse mogelijkheden voor opvang en huisvesting. Het kunnen opvangen van ontheemden uit Oekraïne, statushouders, vluchtelingen en andere bijzondere doelgroepen, zoals daklozen, zijn vaak communicerende vaten. Deze uiteenlopende opgaven vragen om zorgvuldige afwegingen binnen elke gemeente.

Daarbij hebben knelpunten als de financiële kaders, ruimtelijke beperkingen, stikstof, netcongestie en andere infrastructurele uitdagingen, eisen op het gebied van brandveiligheid, noodzakelijke voorzieningen, personeelstekorten in onderwijs, zorg en welzijn, bezwaren van omwonenden et cetera gezorgd voor complexe processen en vertraging.

Ook zijn er in diverse gemeenten meerdere concrete opties voor opvang in beeld geweest waar veel tijd in is gestoken maar waar ondanks bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak het niet lukte een locatie te openen wegens een of meerdere van bovengenoemde factoren.

Toch is er in de regio vooruitgang geboekt in het voldoen aan de opgave uit de Spreidingswet, en we blijven ons inzetten voor bestendige opvang. We werken aan het realiseren van nog meer opvangplekken voor de komende jaren en geven daarmee invulling aan de wettelijke opgaven.

Om de opvang goed te kunnen blijven organiseren, met steun inwoners, is het wel belangrijk dat aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan. Deze geven we mee in de rapportage aan het Rijk:

- Financiële kaders: Humane en veilige opvang kan niet voor een dubbeltje op de eerste rang. Om draagvlak te behouden, is kwalitatief goede opvang noodzakelijk, zodat rust en veiligheid gewaarborgd zijn, zowel voor de vluchtelingen als voor de omgeving. Eenduidige financiële kaders voor de verschillende doelgroepen zijn wenselijk om de opvang te kunnen realiseren.
- Opvang op maat: We zetten in op locaties die qua omvang passen bij de omgeving. We zien dat opvang in onze gemeenschappen, zeker in de kleinere gemeenten, beter werkt wanneer het

kleinschaliger wordt vormgegeven. Het creëren van passende opvang vraagt om ruimte voor financieel en organisatorisch maatwerk.

- **Voldoende zorg en onderwijs:** Elke opvang vraagt om het bieden van zorg en onderwijs. Investeren in bijvoorbeeld taallessen draagt bij aan het meedraaien in de samenleving en heeft een directe link met het voorkomen van overlast. Daar er al sprake is van wachtlijsten voor zorg en bijvoorbeeld inburgeringsonderwijs, vraagt dit een extra inspanning van de systeemverantwoordelijken.
- **Participatie:** Opvang en integratie verlopen beter wanneer mensen overdag iets te doen hebben. Dit vergroot het draagvlak en kan ook helpen bij het oplossen van lokale arbeidsmarkttekorten. We willen goede en eenduidige participatiemogelijkheden voor asielzoekers, ontheemden uit Oekraïne én statushouders. Waarbij deelname wat ons betreft niet vrijblijvend is. Dat vraagt bijvoorbeeld om het makkelijker afgeven van tewerkstellingsvergunningen en voldoende financiën om (voor)inburgering en bemiddeling te organiseren.
- **Regionale doorstroming:** Statushouders moeten zoveel mogelijk worden opgevangen in de regio waar ze ook gehuisvest zullen worden. Dit stelt hen in staat om vanuit de opvang al aan hun toekomst te werken, wat zowel het draagvlak voor de opvang vergroot als de motivatie van vluchtelingen versterkt.
- **Een inspanning van alle regio's:** Voor draagvlak in onze regio is het belangrijk dat alle andere regio's in Nederland hun deel bijdragen, zowel op het gebied van opvang en huisvesting als de inrichting van zorg, onderwijs en welzijn voor vluchtelingen.
- **Wederkerigheid:** Waar wij onze inspanningen leveren om de opvang te realiseren en goed vorm te geven, verwachten wij in het Rijk een partner te vinden die zorgt voor de nodige randvoorwaarden en in dialoog staat met ons. Voor een goede samenwerking tussen het Rijk en gemeenten moeten de interbestuurlijke verhouding worden versterkt en in balans worden gebracht.

Risico's

Onduidelijkheid in Rijksbeleid

Naar aanleiding van het Regeerprogramma waarin het voornemen wordt uitgesproken de Spreidingswet in te trekken is in de RRVIJ is besproken om te blijven koersen op het realiseren van de opgave die volgt uit de Spreidingswet. Indien de Spreidingswet daadwerkelijk wordt ingetrokken ontstaat er een nieuw weegmoment.

We constateren nu dat er in Nederland een – overwegend – gelijke gerichtheid is ontstaan om gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor opvang te nemen, mede dankzij de kaders van de Spreidingswet. Door de samenwerking tussen Rijk, provincies, gemeenten, COA, Nidos, Vluchtelingenwerk en vele andere partijen staan we waar we nu staan. Alleen gezamenlijke inzet kan ertoe leiden dat nieuwe plannen ook uitvoerbaar en effectief zijn. Cruciaal in de uiteindelijke realisatie is daarbij koersvastheid en helderheid over wat het Rijk van gemeenten verwacht ten aanzien van de Spreidingswet en invulling van de noodzakelijke randvoorwaarden.

Duurzame structurele financiering

Een actueel punt in de noodzakelijke randvoorwaarden is de financiering van opvangplekken. Alleen met duurzame structurele financiering vanuit het Rijk is het voor gemeenten mogelijk opvangplekken, voor zowel voor asielzoekers als voor ontheemden uit Oekraïne, kosten-efficiënt en duurzaam te realiseren.

Communicatie

Provinciaal een gezamenlijke boodschap opgesteld bij de aanbidding van het Provinciale verslag Overijssel.

Vervolg

In het Hoofdlijnenakkoord van het nieuwe kabinet is het voornemen opgenomen de Spreidingswet in te trekken. Zolang deze wet nog geldend is, zijn de provincie en gemeenten gehouden deze wet in medebewind uit te voeren.

Het regionaal opvangplan IJsselland is op hoofdlijnen informatief van aard. Het plan is voor de minister de basis om een procedure op te kunnen starten om de indicatieve taakstellingen om te zetten naar een uitvoeringsplicht.

Besluit

In te stemmen met de doorgeleiding van de provinciale informatie over het gezamenlijke, regionale plan IJsselland.